

21 Fevral Beynəlxalq Ana Dili Günüdür

Əbədi varlığımız

Bu günün bütün dünyada Beynəlxalq Ana Dili Günü kimi qeyd edilməsi artıq ənənəyə çevrilib. Belə ki, 1999-cu ilin noyabrında Banqladeş səfirinin təşəbbüsü ilə UNESCO tərəfindən fevralın 21-i Beynəlxalq Ana Dili Günü elan edildi. 2000-ci ildən bu əlamətdar gün dünyada dil və mədəniyyət rəngarəngliyini qoruyub saxlamaq üçün qeyd olunur.

Beynəlxalq Ana Dili Günü 1952-ci il fevralın 21-də Banqladeşin Benqal şəhərində öz ana dilinin rəsmi dil olması uğrunda mübarizə aparan 4 tələbənin öldürülməsi hadisəsini bir daha insanlara xatırladır.

Ana dilini sevmək, qoruyaraq yaşatmaq ilk növbədə hər bir insanın öz kimliyinə hörmətidir

Bəşər sivilizasiyasının ilk beşiklərindən sayılan Azərbaycan yalnız tarixinin zənginliyi ilə diqqəti çəkmir. Dünyanın ən qədim yazılı abidələri, şifahi xalq ədəbiyyatı nümunələri içərisində Azərbaycan dilində yaranmış əsərlər əhəmiyyətli yerlərdən birini tutur. "Orxon-Yenisey", "Güntəkin", Mahmud Kaşğarının "Divanül-lügətül-türk" kitabı, "Kitabi-Dədə Qorqud" kimi möhtəşəm söz sənəti abidələri xalqımızın tarixinin, mədəniyyətinin qədimliyinin nümunələridir. Sonrakı dövrlərdə də bu dildə şairlərimiz, yazıçılarımız möhtəşəm əsərlər yazıblar.

Xalqımızın dili də məmləkəti Azərbaycan kimi əsrlər boyu çox ağır sınaqlardan keçib. Yadellilər bu xalqın məmləkətinin yalnız təbii sərvətlərinə göz dikməyiblər, həm də onun dilini unutdurmağa çalışıblar. Azərbaycan ədəbiyyatının dünyaca məşhur bir çox əsərlərinin də əsrlər boyu ərəb, yaxud fars dilində yazılmalarının səbəbi budur. Ancaq yad dillərdə qələmə alınmış həmin əsərlərin özündə belə müəlliflər milli kimliklərini ifadə ediblər.

Baş bəlalər çəksə də, Azərbaycan dili yaşayıb. Bu dili yaradan xalq ona sahib çıxıb, qoruyub. Xalqın mütərəqqi fikirli, ziyalı, istedadlı övladları da ana dilimizin saflığının qorunması uğrunda böyük mübarizələrdən keçiblər. Mirzə Fətəli Axundzadə, Həsən bəy Zərdabi, Əbdür-

rəhim bəy Haqverdiyev, Firudin bəy Köçərli, Cəlil Məmmədquluzadə, Mirzə Ələkbər Sabir, Üzeyir bəy Hacıbəyli, Nəriman Nərimanov, Sultan Məcid Qənizadə və başqalarının çoxşaxəli yaradıcılıqlarının müəyyən istiqamətlərindən biri də ana dili ilə bağlı olub. Azərbaycanın ictimai həyatında fəal iştirak edən bu ziyalıları, görkəmli qələm sahiblərini ana dili problemi daim düşündürüb, narahat edib. Onlar bütün fəaliyyətləri boyu yalnız ana dilində məktəblərin açılması, ana dilinin tədrisi uğrunda mübarizə aparmayıblar. Eyni zamanda ana dilinin saflığının qorunmasını və inkişafını özlərinin əsas qayəsinə çeviriblər.

Dünyanı daha yaxşı görmək, daha çox öyrənmək və daha çox insanla ünsiyyət qurmaq üçün xarici dilləri öyrənmək əhəmiyyətlidir. Ancaq bu mühüm amili hər zaman yadda saxlamaq lazımdır ki, ana dilini sevmək, unutmamaq, qoruyaraq yaşatmaq ilk növbədə hər bir insanın özünə hörmətidir. Ana dilini bəyənməmək, ona xor baxmaq əslinə-nəcabətinə, milli-mənəvi kimliyinə xəyanətdir. İctimai xadim, yazıçı, publisist Nəriman Nərimanov da ana dilində danışdıqları cümlələrə əcnəbi sözlərlə "zinət" verməklə öz üstünlüklərini nümayiş etdirdiklərini düşünən bəzi oxumuşların bununla xalqa xəyanət etdiklərini yazırdı: "Xəyanət? Bəli, xəyanət! Bir dəfə yox, yüz dəfə yox, min dəfə!"

"Bu dil şirinlikdə şərbət kimidir"

Öz dövründə bəzi oxumuşlarımızın ümumxalq yolunda çalışmamalarını, bəzilərinin ana dilini gözdən salmalarını, əcnəbi dil biliklərini nümayiş etdirmək cəhdlə-

rinin əndazəni keçməsinə tənqid edənlərdən biri də Üzeyir bəy Hacıbəyli idi O yazırdı: "Ana dilimizə əhəmiyyət verməsək, ola bilər ki, bir gün dilimiz itər-batar, yox olar və bir millətin də ki, dili batdı, o millət özü də batar, çünki bir millətin varlığına, yaşamasına isbat vücud onun dilidir".

Cəlil Məmmədquluzadə vətənin, xalqın nicat yolunu göstərirdi: "...vətən, vətən, vətən; dil, dil, dil; millət, millət, millət!.. Dəxi bu dairələrdən kənar bəni-növibəşər üçün nicat yolu yoxdur", - deyirdi. Zaman sürətlə ötüb keçsə də, əsrlər bir-birini əvəz etsə də, vətənin, xalqın bu nicat yolu dəyişməzdir. Dil xalqın mənəvi varlığının təzahürüdür.

Ana dilinin saflığının qorunması və inkişaf etdirilməsi məsələlərinə məsuliyyətlə yanaşma sonrakı illərdə də bir çox ziyalılarımızın fəaliyyətində, yaradıcılığında ifadə olunub. Mirzə İbrahimov, Məmməd Araz, Bəxtiyar Vahabzadə, Tofiq Bayram və başqaları sələflərinin yolu ilə gedərək ana dilini yerli-yersiz əcnəbi sözlərlə yükləyənlərə, yaxud öz doğma dillərində danışmayanlara tənqidi münasibətlərini ifadə ediblər. Şair Tofiq Bayram belələrini qınayırdı:

*Bu dil şirinlikdə şərbət kimidir,
Saflığı qorunan sərhəd kimidir,
Anamız Vətən də qürbət kimidir -
Öz ana dilini bilməyənlər!*

Belələrinə şair Bəxtiyar Vahabzadənin də münasibəti sərt, kəskin idi. Şair yazırdı:

*Ey öz doğma dilində danışmağı
Ar bilən fasonlu ədəbazarlar
Ruhunuzu oxşamır qoşmalar, telli sazlar?!
Bunlar qoy mənim olsun.*

Ancaq vətən çörəyi sizlərə qənim olsun!

Yalnız tarixin ağır sınaqlarından keçə bilən dilin yaşamağa, var olmağa haqqı çatır. Əsrlər boyu keşməkeşli yollardan keçmiş ana dilimiz də bu haqqa sahibdir. Ana dilimiz milli qürurumuzdur, bizi keçmişimizdən ayrı düşməyə qoymayan qırılmaz bağıdır. Bu gün ən gözəl ünsiyyət vasitəmidir. Bütün sabahlarımızda dünənimizə və bu günümüzdə ən yaxşı bələdçimiz, əbədi varlığımız olacaq.

**Zöhrə FƏRƏCOVA,
"Azərbaycan"**